โอวาทและการเตือนสติ

“จากบทนำของหนังสือ”

الأَرْبَعُوْنَ فِيْ بِرِّ الْوَالِدَيْنِ

وَالتَّحْذِيْرِ مِنْ عُقُوقِهِمَا

تأليف

الشَّيْخُ أَبِي الْحَسَنِ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ حَسَنٍ الرَّازِحِيِّ

แปลโดย : รุสลี อิสฮาก

โอวาทและการเตือนสติ

พึงทราบเถิด -ขออัลลอฮ์ทรงประทานความสำเร็จแก่คุณ- แท้จริงผู้คนจำนวนมาก (ยกเว้นผู้ที่อัลลอฮ์ทรงเมตตา) เมื่อเข้าสู่วัยหนุ่มสาว อันเป็นช่วงที่ร่างกายแข็งแรงกำลังวังชาสมบูรณ์ และใบหน้าสดใสในวัยเยาว์[1] แต่พวกเขา (ลูก ๆ) กลับลืมนึกถึงการพัฒนาการต่าง ๆ ที่ตนได้ผ่านมาตั้งแต่ยังเป็นตัวอ่อนอยู่ในครรภ์มารดา จนกระทั่งเติบโตมาถึงปัจจุบัน โดยพวกเขาคิดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องทั่วไปที่เกิดขึ้นเอง ไม่ต้องไปพินิจพิจารณาไตร่ตรองใด ๆ (ทั้งที่ผู้มีสติปัญญา) จะตระหนักถึงสิทธิ (บุญคุณ) ของผู้ที่เป็นสาเหตุให้เขาได้มีตัวตนขึ้นมา และผู้นั้นยังได้พยายามอย่างสุดกำลัง

---

[1] และบางคนทำให้ใบหน้าของตนดูดีด้วยการโกนหนวดเครา ซึ่งการกระทำนี้เป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) ตามหลักฐานจากอัลกุรอาน ซุนนะฮ์ และมติเอกฉันท์ของบรรดาอุละมาอ์ที่ได้รับการยอมรับ ดังที่ผู้เขียนได้อธิบายไว้ในหนังสือของตนชื่อ *"อัลญามิอ์ ฟี อะห์กามิลลิห์ยะฮ์"* (หนังสือรวบรวมบทบัญญัติเกี่ยวกับเครา)

ในการปกป้องดูแล และได้ทุ่มเททุกเรี่ยวแรงเพื่อความสุขและมีการชีวิตของเขา ซึ่งสิ่งนี้ล้วนต้องผ่านความเหน็ดเหนื่อยทั้งกลางวันและกลางคืน เพื่อความสบายและความผาสุกของเขา

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้า (ผู้เขียน) จึงอยากกล่าวถึงบางสิ่งบางอย่างที่บิดามารดาได้มอบให้แก่ลูก เพื่อเป็นการเตือนใจแก่ผู้เป็นลูก :

พึงทราบเถิด -ขออัลลอฮ์ทรงประทานความสำเร็จแก่คุณ- แท้จริงบิดามารดานั้นเป็นสาเหตุแห่งการมีอยู่ของคุณ นับตั้งแต่ช่วงเวลาที่เชื้ออสุจิ (ตัวอ่อน) ฝังตัวอยู่ในมดลูกของมารดา จนถึงวันที่คุณถือกำเนิดออกมา ซึ่งตลอดช่วงเวลานั้น มีแต่คำพูดที่ว่า ((เธอจงระมัดระวังให้ดี เธอจงระมัดระวังให้ดี))[2] เพื่อเป็นการปกป้องรักษาน้ำเชื้อนั้น

ดังนั้น อาหารของมารดาจึงมิใช่สิ่งอื่นใดเลย นอกจากเป็นอาหารที่ช่วยให้เชื้ออสุจิ (ตัวอ่อน) นั้นแข็งแรงและช่วยให้มันเจริญเติบโตขึ้นมา โดยที่นางยอมละทิ้งความปรารถนาและอาหารอันโอชะอันมากมาย หากอาหารเหล่านั้นอาจก่อเกิดความอันตรายต่อตัวอ่อนในครรภ์ของ

---

[2] หมายถึง จงดูแลครรภ์ให้ดี ๆ **-ผู้แปล**

นาง และนางยังละเว้นจากการทำงานหนักและเหน็ดเหนื่อย หลีกเลี่ยงการทำภารกิจต่าง ๆ งดการเดินทางไปยังที่ ๆ ลำบาก และหลีกเลี่ยงการยกของหนัก ทั้งหมดนี้ก็เพื่อดูแลและปกป้องตัวอ่อนนั้น

และเช่นเดียวกัน ในวันที่คุณเกิดมาจนกระทั่งเติบโตที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ พ่อแม่จะไม่นำอาหารเข้ามาให้บ้าน เว้นแต่สิ่งที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่ลูกน้อย แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่เป็นที่ชื่นชอบของผู้เป็นบิดามารดาก็ตาม แต่ทั้งสองก็ยอมละทิ้งสิ่งที่ตนชอบ และยอมสละความสุขสบายในชีวิตอันมากมาย เพื่อเห็นแก่ลูกน้อย

และทั้งสองก็ทุ่มเทอบรมเลี้ยงดูคุณ คอยแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่คุณ และปกป้องคุณจากภัยอันตรายต่าง ๆ และจะไม่วางคุณลงบนพื้น เพราะเกรงว่าสัตว์และแมลงต่าง ๆ อาจทำร้ายคุณได้

ดังนั้น ทั้งสองจึงแสวงหาความพึงพอใจของคุณอยู่เสมอ จนกระทั่งเมื่อเริ่มเห็นว่าคุณจะร้องไห้ หรือแม้เพียงแค่มีอาการซึมเศร้าเสียใจ ทั้งสองก็จะรีบหาทางทำให้คุณหยุดร้อง ขจัดความเศร้าออกไปจากใจคุณ และพยายามหาทุกวิถีทางเพื่อให้คุณมีความสุข

และทั้งสองก็ได้ทุ่มเทอย่างยิ่งในการทำให้จิตใจของคุณเบิกบาน ทำให้นัยน์ตาของคุณมีความสุข ขจัดสิ่งที่ทำให้คุณอึดอัดใจ และการดูแลเอาใจใส่เช่นนี้จะวันถูกมองว่าเป็นเรื่องเกินเลยสำหรับท่านทั้งสอง

ยิ่งไปกว่านั้น ทั้งสองยังซื้อของเล่นให้แก่คุณ เพื่อสร้างความสุขและความเพลิดเพลินให้แก่คุณ และเพื่อบรรเทาความทุกข์หรือความไม่สบายใจที่อาจเกิดขึ้นในทรวงอกของคุณ

และครั้นเมื่อร่างกายของคุณแข็งแรงขึ้น และกิจการต่าง ๆ ของคุณเริ่มมั่นคง จนเข้าสู่วัยที่มีความฝันและมีอนาคต แต่คุณกลับตอบแทนความดีของท่านทั้งสองด้วยกับความชั่ว คุณตอบแทนการเชื่อมสัมพันธ์ทางสายเลือดด้วยกับการตัดสายสัมพันธ์ คุณตอบแทนความอ่อนโยนด้วยกับความหยาบคาย คุณตอบแทนการอบรมสั่งสอนด้วยกับความแข็งกระด้าง คุณตอบแทนความใกล้ชิดด้วยกับการออกห่าง คุณตอบแทนความรักด้วยกับความรังเกียจ และตอบแทนการเสียสละของท่านทั้งสองด้วยความตระหนี่ขี้เหนียว

สิ่งนี้เท่ากับว่าคุณได้ตัดขาดสายสัมพันธ์ที่อัลลอฮ์บัญชาให้เชื่อมสัมพันธ์ แต่คุณกลับหวงแหนในสิ่งที่อัลลอฮ์บัญชาให้เสียสละ [3]

แท้จริงผ่านไปกี่ค่ำคืนแล้วที่พ่อแม่อดหลับอดนอนเนื่องจากคุณนอนไม่หลับ ทั้งสองได้ร้องไห้เพียงเพราะคุณร้องไห้ ทั้งสองรู้สึกทุกข์ใจเนื่องจากว่าคุณมีความทุกข์ ทั้งสองยอมอดทนหิว หากว่าคุณยังไม่ได้กิน และทั้งสองจะกังวลใจ หากคุณไม่มีความสุข

แต่ทว่า คุณตอบแทนท่านทั้งสองด้วยการทำให้ดวงตาของท่านหลั่งน้ำตา ทำให้ท่านทั้งสองอดหลับอดนอน (กังวลเรื่องท่าน) ทำให้จิตใจของท่านทั้งสองรู้สึกอึดอัด และทำให้หัวใจของท่านทั้งสองต้องเจ็บปวด

และหากท่านทั้งสองบอกคุณว่า **จงเข้าหา** แต่คุณกลับเดินหันหลัง

หากท่านทั้งสองบอกคุณว่า **จงถอยออกไป** แต่คุณกลับเดินเข้ามา

---

[3] หมายถึง ตัดสัมพันธ์กับพ่อแม่ และหวงแหนทรัพย์สินของตนในการเลี้ยงดูท่านทั้งสอง **-ผู้แปล**

หากท่านทั้งสองบอกคุณว่า **ใช่** แต่คุณกลับตอบว่า **ไม่**

หากท่านทั้งสองบอกคุณว่า **ไม่** แต่คุณกลับตอบว่า **ใช่**

ซึ่งทั้งหมดนี้ราวกับว่าคุณเกิดมาเพื่อคอยขัดแข้งขัดขาและอกตัญญูต่อท่านทั้งสองโดยเฉพาะ โดยที่คุณตอบแทนทุกความเมตตาและความดีงามที่พ่อแม่มอบให้ ด้วยความชั่ว ความอกตัญญู และสร้างความเจ็บปวดแก่พวกท่าน

มันช่างน่าแปลกยิ่งนักสำหรับตาชั่งอันบกพร่องและการตอบแทนอันน่าอัปยศนี้ เพราะอย่างน้อยที่สุด สิ่งที่จำเป็นสำหรับคุณก็คือ หากคุณไม่สามารถตอบแทนความดีอันยิ่งใหญ่ของท่านทั้งสองด้วยกับความดีที่สมบูรณ์ได้ ก็ควรตอบแทนตามกำลังที่พอมีของคุณ

เนื่องจากท่านทั้งสองเคยอุ้มคุณไว้บนตักมาสิบห้าเดือน หรืออาจมากกว่านั้น และครั้นเมื่อคุณถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะใส่ตัว ท่านทั้งสองก็จะชำระล้างให้คุณด้วยมือของท่านเอง คอยเช็ดสิ่งสกปรกและกลิ่นเหม็นทุกอย่างออกจากตัวคุณ โดยที่ท่านทั้งสองเต็มใจทำเช่นนั้นด้วยความรักและความสมัครใจ โดยมิได้รู้สึกรังเกียจเลยแม้แต่น้อย

ดังนั้น เมื่อคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองเข้าสู่วัยชรา กำลังวังชาจะลดน้อยลง สภาพร่างกายก็ทรุดโทรม และ

โดยมากก็จะกลับไปมีสภาพคล้ายเด็กเล็กอีกครั้ง ทั้งในด้านความอ่อนแอและต้องการการดูแลเอาใจใส่ มันจึงเป็นหน้าที่ของคุณที่จะต้องตอบแทนพวกเขาด้วยการรับใช้พวกเขา คอยล้างสิ่งสกปรกให้พวกเขา ขจัดความเดือดร้อนและสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ออกจากพวกเขา และป้อนน้ำป้อนอาหารให้พวกเขาอย่างอ่อนโยนในยามที่พวกเขาชราภาพ เฉกเช่นที่พวกเขาเคยเลี้ยงดูคุณในวัยเด็ก

ถึงกระนั้น แม้ว่าคุณจะทำทั้งหมดตามที่กล่าวมานี้ คุณก็ยังไม่ถือว่าได้ตอบแทนบุญคุณของพวกเขาอย่างสมบูรณ์ เพราะการขอบคุณที่แท้จริงนั้น ต้องตอบแทนให้มากกว่าที่คุณเคยได้รับมา ดังที่มีคำอธิบายในความหมายของคำว่า ‘ชุกร์ (การขอบคุณ)’ ยิ่งไปกว่านั้น คุณยังไม่อาจถือได้ว่าตอบแทนพวกท่านอย่างเท่าเทียมด้วยซ้ำ เพราะพวกท่านเลี้ยงดูคุณด้วยความเต็มใจ ด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์และด้วยความปิติยินดี

ในขณะที่คุณดูแลพวกเขาด้วยความรู้สึกรำคาญและเบื่อหน่าย คอยบ่นและแสดงอาการไม่พอใจ หวังให้ท่านทั้งสองเสียชีวิตไป เพื่อที่ตนเองจะได้พ้นจากภาระการเลี้ยงดูพวกท่านโดยเร็ว ราวกับว่าคุณเป็นนาย และพวกท่านทั้งสองคือบ่าว! แล้วมันจะไม่เป็นเช่นนั้นได้อย่างไร ? เพราะ

อัลลอฮ์ -ตะอาลา- มิได้ทรงกำหนดให้มีสิ่งใดในโลกนี้มาเป็นค่าตอบแทนสำหรับการทำดีต่อบิดามารดา แต่พระองค์ตรัสว่า :

﴿وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾

ความว่า : “และจงกล่าวเถิดว่า ‘โอ้พระผู้อภิบาลของข้าพระองค์ โปรดเมตตาทั้งสองด้วยเถิด ดังที่ท่านทั้งสองได้เลี้ยงดูข้าพระองค์มาตั้งแต่ยังเล็ก’” - อัลอิสรออ์ โองการ 24

กล่าวคือ จงวิงวอนต่ออัลลอฮ์ให้เมตตาต่อท่านทั้งสองในวันปรโลก [4]

ดังนั้น โอ้บรรดาผู้เป็นลูกเอ๋ย จงเมตตาตัวของคุณเอง ด้วยการเชื่อฟังบิดามารดาของคุณอย่างดี และด้วยการปฏิบัติดีต่อท่านทั้งสองอย่างงดงาม และจงรู้เถิดว่า การทำดีต่อพวกท่านนั้นเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ และอย่าได้ละทิ้งหน้าที่ดังกล่าวจนกว่าจะได้พบอัลลอฮ์ (จนกว่าจะเสียชีวิตไป) ดังนั้น จงมุ่งมั่นในการปฏิบัติสิทธิอันยิ่งใหญ่นี้ และจงบังคับตนเองให้กระทำมันอย่างดี เพราะแท้จริงมันเป็นประตู

---

[4] หนังสือ بر الوالدين للعلامة الطرطوشي หน้า 37-39

บานหนึ่งที่ยิ่งใหญ่ในการแสวงหาความดีงาม และเพิ่มพูนการเชื่อฟังต่ออัลลอฮ์

ฉะนั้นแล้ว จะเป็นอย่างไร หากวันหนึ่งคุณสูญเสียบิดาหรือมารดาไป ? คุณจะไปหาบิดาจากที่ไหนได้อีก เพื่อจะทำดีต่อท่าน และเพื่อจะสะสมผลบุญอันมากมายด้วยการกตัญญูต่อท่าน ? และคุณจะไปหามารดาจากที่ไหนได้อีก เพื่อจะมอบความกตัญญูแก่ท่าน และห่มท่านด้วยความดีงามจากการทำดีของคุณ จนได้รับผลบุญอันยิ่งใหญ่ผ่านท่านทั้งสอง ? แล้วคุณจะหาประตูทั้งสองบาน หรือแม้แต่บานเดียวที่เป็นประตูแห่งสวนสวรรค์ได้จากที่ใดกัน ? แน่นอนว่าคุณจะไม่มีวันได้พบประตูบานใดที่เสมอเหมือนบิดามารดาของคุณได้อีก ดังนั้น จงเพิ่มพูนการเชื่อฟังบิดามารดา และจงอดทนต่อสิ่งที่คุณอาจมิชอบที่มาจากท่านทั้งสอง เพราะแท้จริงชีวิตเราช่างแสนสั้นยิ่งนัก แต่ทว่าผลบุญกลับยิ่งใหญ่เกินคำนวนได้

ท่านอัลลามะฮ์ อิบนุล เญาซีย์ -ขออัลลอฮ์เมตตาท่าน- ได้กล่าวว่า : “ข้าพเจ้าไม่รู้สึกแปลกเลยที่คนมีสติปัญญาจะให้ความสำคัญต่อสิทธิของผู้มีพระคุณ เพราะหลังจากสิทธิของอัลลอฮ์แล้ว ไม่มีผู้ใดที่มีพระคุณต่อมนุษย์มากเท่ากับบิดามารดา เพราะแท้จริงผู้เป็นมารดาได้อุ้ม

ครรภ์ด้วยความลำบากยากเข็ญ และนางได้ประสบกับความเจ็บปวดอันมากมายในยามที่คลอดเขาออกมา อีกทั้งนางทุ่มเทอย่างเต็มที่ในการอบรมเลี้ยงดูเขา และยอมละทิ้งความต้องการและความสุขส่วนตัวทั้งหมดของนาง เพื่อสนองความต้องการของเขา และนางก็ให้ความสำคัญแก่ลูกเหนือกว่าตัวของนางเองในทุกสภาวะ ส่วนผู้เป็นบิดานั้นนอกจากจะเป็นสาเหตุให้เขาได้ถือกำเนิดมา มีความรักต่อเขาหลังจากที่เขาเกิดมา และมีความเมตตาห่วงใยในการเลี้ยงดูเขาแล้ว ผู้เป็นบิดาก็ยังขวนขวายหารายได้เพื่อเขาและใช้จ่ายเลี้ยงดูเขาอีกด้วย ดังนั้น ผู้มีสติปัญญาย่อมรู้จักสิทธิของผู้มีพระคุณ และจะพยายามอย่างเต็มที่ที่จะตอบแทนคุณของเขา

ดังนั้น การที่มนุษย์ไม่รู้บุญคุณ จึงนับเป็นหนึ่งในลักษณะที่เลวร้ายที่สุดของเขา และหากเขายังตอบแทนความดีด้วยกับความหยาบคายและมารยาทอันเลวทรามแล้วไซร้ นั่นยิ่งเป็นหลักฐานบ่งบอกถึงความชั่วร้ายของนิสัยใจคอ ความต่ำทรามของจิตใจ และความเสื่อมทรามของคุณธรรมจากตัวเขาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้ที่ทำดีต่อบิดามารดาควรตระหนักว่า ต่อให้เขาทำดีต่อพวกท่านทั้งสองมากเพียงใด เขาก็ยังไม่สามารถตอบแทนบุญคุณของพวก

ท่านทั้งสองได้อย่างสมบูรณ์ และยังมิอาจนับได้ว่าเขาได้ขอบคุณพวกท่านทั้งสองอย่างครบถ้วนอีก” [5]

รุสลี อิสฮาก

บ้านยะหอ บองอ

แปลเสร็จสิ้น ๐๙.๐๗.๒๕๖๙

[5] หนังสือ البر والصلة หน้า 39